

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-119-121

БІЛИНСЬКА Христина Валеріївна –

доктор філософії, доцентка кафедри
іноземних мов для природничих факультетів,
факультет іноземних мов,
Львівського національного
університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6883-3557>
e-mail: khrystia.bilynska@gmail.com

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються дидактичні особливості викладання іноземної мови в закладах вищої освіти. У багатьох навчальних закладах світу апробуються різні педагогічні стратегії та технології навчання. І чим більше буде альтернативних методичних рішень, тим пліднішим буде пошук нових шляхів підвищення якості та ефективності іноземної освіти. Успіх будь-якої діяльності, поза сумнівом, багато в чому залежить від того, які методи використовуються для його досягнення. Це повною мірою стосується вивчення іноземних мов. За кількістю методів, які використовуються для вивчення, іноземних мов займають сьогодні одне з перших місць. Щоправда, за якістю ці методи далеко ще не рівноцінні. Тому часто багато фахівців, які вивчили іноземну мову, потрапляючи в мовне середовище, почуваються абсолютно безпорадними. Причини – брак мовного досвіду, занурення у мовне середовище, спілкування з носіями мови. Цим пояснюється популярність вивчення іноземної мови за кордоном, і зростає з кожним роком.

Провідним принципом сучасної дидактики є варіативність, що дає можливість обирати та конструювати педагогічний процес за будь-якою моделлю. Саме у цьому напрямі і має йти прогрес іноземної освіти у світі з організацією діалогу різних педагогічних систем та інноваційних технологій навчання.

Дидактичне забезпечення є однією з найважливіших складових освітнього процесу. Дидактичний матеріал характеризується вкрай різноманітними формами та вибором, які активно присутні у педагогічному процесі. Будучи важливою частиною процесу передачі освітньої інформації, дидактичний матеріал демонструє такі якості, як структурна складність, мінливість проявів, велика функціональне навантаження.

Використання дидактичних матеріалів, що відображають реальну мовну дійсність, дозволять сформулювати наочніше уявлення про використання іноземної мови в повсякденності, а також підвищать інтерес до її вивчення та подальшого використання як інструмент пізнання.

Для забезпечення ефективної підготовки та розвитку професійно-орієнтованої іноземної комунікативної компетентності студента необхідно враховувати основні положення дидактики вищої школи, будувати на цій основі методику навчання іноземної мови.

Ключові слова: дидактичні особливості, викладання іноземної мови, заклади вищої освіти, освіта, студент.

BILYNSKA Khrystyna Valeriivna –

Doctor of Philosophy,
Associate Professor at the Department
of Foreign Languages for Sciences
Faculty of Foreign Languages
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6883-3557>
e-mail: khrystia.bilynska@gmail.com

DIDACTIC FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article examines didactic features of foreign language teaching in institutions of higher education.

In many educational institutions of the world, various pedagogical strategies and technologies for teaching this subject are being tested. And the more alternative methodical solutions there are, the more fruitful will be the search for new ways of improving the quality and efficiency of foreign language education. The success of any activity, without a doubt, largely depends on what methods are used to achieve it. This fully applies to the study of foreign languages. According to the number of methods used for learning, foreign languages occupy one of the first places today. However, in terms of quality, these methods are far from equal. Therefore, many specialists who have learned a foreign language often feel completely helpless when they enter the language environment. The reasons are lack of language experience, immersion in the language environment, communication with native speakers. This explains the popularity of studying a foreign language abroad, which is growing every year.

The leading principle of modern didactics is variability, which makes it possible to choose and construct a pedagogical process according to any model. It is in this direction that the progress of foreign language education in the world should go with the organization of dialogue between different pedagogical systems and innovative learning technologies.

Didactic support is one of the most important components of the educational process. Didactic material is characterized by extremely diverse forms and choices, which are actively present in the pedagogical process. Being an important part of the process of transmitting educational information, didactic material demonstrates such qualities as structural complexity, variability of manifestations, high functional load.

The use of didactic materials that reflect the real linguistic reality will allow to form a clearer picture of the use of a foreign language in everyday life, as well as increase interest in its study and further use as a tool of knowledge.

In order to ensure effective preparation and development of a student's professionally oriented foreign language communicative competence, it is necessary to take into account the basic provisions of higher school didactics, to build on this basis the foreign language teaching methodology.

Key words: didactic features, foreign language teaching, higher education institutions, education, student.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Формування нової парадигми мислення студента (на різних щаблях освіти) культивується державою, про що свідчить, перш за все, відображення в освітніх стандартах нового покоління таких загальних навчальних умінь, як: уміння працювати з різними видами текстів (аудіовізуальними, друкованими), розуміння текстів, вміння давати їх трактування, вміння самим скласти тексти, вміння оцінювати ефективність різних елементів, які у тексті, і пояснювати причини такого роду впливів, зокрема і щодо іноземної мови [4].

Іноземна мова виступає транслятором культури, це, у свою чергу, збагачує зміст навчання за рахунок поглинання учнями нових цінностей та смислів іншої культури та сприяє діалогу культур. Оскільки в сучасному полікультурному суспільстві кількість інформаційних ресурсів англійською мовою перевищує всі інші, в роботі представлені особливості використання відеоконтентів при вивченні англійської мови [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти викладання іноземної мови досліджують багато вчених: О. Биконя, В. Борщовецька, Н.Гальскова, А. Гордєєва, Т. Корж, Г. Гринюк, Л. Личко, Ю. Манько, І. Мельник, Н. Одегова, О. Петрашук, О. Поляков, О. Середа, В. Соколов та інші.

Мета статті: розкрити теоретичні аспекти викладання іноземної мови в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. В даний час у зв'язку з складною важкою соціально-економічною та політичною ситуацією в Світі, питання ефективної підготовки у ЗВО, що стоїть практично на перших місцях.

В умовах сучасних реалій педагогічна спільнота все частіше звертає увагу на підвищення навчально-виховної роботи за допомогою засобів дидактичного забезпечення, оскільки саме вона здатна вивести весь освітній процес більш новий, ефективний рівень [2].

Підходи до дидактичних матеріалів та дидактичного забезпечення ЗВО кардинально змінюються у зв'язку з переходом освітніх організацій на новий рівень освіти.

Під час вивчення іноземної мови важливу роль відіграють комунікативні здібності як педагога, так і студента. При цьому технологією спілкування або інтерактивними формами взаємодії, спочатку мають оволодіти викладачі іноземної мови, щоб потім використовувати їх у роботі зі студентами.

Ефективність навчання значною мірою залежить від того, яка роль відводиться іноземній мові у професійній підготовці сучасного фахівця. Заклади вищої освіти, де відповідно до європейських стандартів, знання іноземної мови на рівні вільного спілкування з іноземними діловими партнерами вважається невід'ємною ознакою сучасного професіонала.

Опанування, як мінімум, однією іноземною мовою нині стає невід'ємною вимогою професійної компетенції фахівця у всьому світі. Розширення та якісна зміна характеру міжнародних зв'язків, інтернаціоналізація всіх сфер суспільного, політичного та економічного життя країн зробили іноземні мови реально затребуваними [3].

Дидактичний матеріал, використання якого регламентовано з логікою освітнього процесу та структурно підтримується в рамках природної послідовності, активно та алгоритмічно формує, створює необхідний продукт навчання, забезпечує набуття та розвиток професійно важливих якостей та навичок [3]. Вибудовуючи дидактичне забезпечення освітнього процесу у ЗВО, необхідно не лише підбирати прийоми, технології та методи навчання, а створювати єдину ефективну дидактичну систему, забезпечуючи тим самим цілісність та структурованість освітнього процесу.

Особливості вивчення іноземних мов та їх ролі в професійній діяльності фахівців формують вимоги до їхніх професійних знань і вмінь. Для адекватного спілкування індивіда з носієм мови, яку він вивчає, необхідне не лише знання про те, як використовувати ту чи іншу іншомовну лексику, грамотно і правильно висловити свою думку (знання лінгвістичного коду мови, яка вивчається), але й знання, як саме використовувати певні засоби іноземної мови в різноманітних ситуаціях спілкування з іноземцями (як правильно розпочати і закінчити розмову; як звертатися до співрозмовника; які теми слід обговорювати в різних ситуаціях тощо); вміння використовувати прийоми стратегічної компетенції у разі виникнення труднощів у процесі спілкування й оцінювати виконання акту комунікації. Отже, кінцева мета навчання повинна відповідати окресленим уявленням студента про його майбутню професійну діяльність, стимулювати потребу студента у вивченні іноземної мови як запоруки стати освіченою, культурною, професійною, конкурентноспроможною та успішною людиною [5].

Важливе завдання ЗВО - навчити майбутнього фахівця пошуку, уміння приймати самостійні рішення з урахуванням обставин, що склалися, виховати в ньому інтерес до творчої діяльності, до дослідницької роботи як однієї з основних функцій педагогічної діяльності. Необхідними умовами в організації будь-якого виду самостійної роботи (а дослідницька робота – це самостійна, творча робота) є наявність таких факторів, як мотиваційна готовність, інтелектуальна готовність, лінгвістична та методична готовність [8].

Роль викладача полягає у тому, щоб створити умови для розвитку та саморозвитку особистості, стимулювати прагнення студентів до творчої індивідуальності, направити навчально-пізнавальну діяльність студента на створення власного творчого освітнього продукту. Використання на заняттях з

іноземної мови таких продуктивних освітніх технологій як: мовний портфель; проектні технології; ігри, включаючи мовні, рольові та ділові; творчі види навчальної діяльності; проблемно – пошукові дослідницькі завдання позитивно впливають на здібності студентів до самостійної творчої та пошукової діяльності з урахуванням їх особистісних потреб та індивідуальних особливостей [7].

Комунікативний підхід до навчання іноземної мови висуває першому плані практику іноземною мовою, вправи у вживанні мови як засобу комунікації у неповній середній школі. На факультетах іноземної мови висувається вимога оволодіння іноземною мовою в усній та письмовій формах, набуття міцних знань про систему мови. Тому майбутній фахівець іноземних мов має отримати вичерпну інформацію про характер кожного мовного явища у стінах ЗВО [6].

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Таким чином, сучасний підхід до навчання фахівців з іноземної мови є реалізацією певних завдань, націлених на формування та розвиток іншомовних компетенцій, що дозволяють студентам не тільки демонструвати результати навчання в освітній організації, а й задовольняти свої пізнавальні потреби, вести активне дозвілля, здійснювати обмін з однолітками з інших країн, робити внесок у розвиток своєї особистості.

Використання дидактичних матеріалів, що відображають реальну мовну дійсність, дозволять сформувати наочніше уявлення про використання іноземної мови в повсякденності, а також підвищать інтерес до її вивчення та подальшого використання як інструмент пізнання.

Для забезпечення ефективної підготовки та розвитку професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності студента необхідно враховувати основні положення дидактики вищої школи, будувати на цій основі методику навчання іноземної мови.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: монографія. К. : ВЦ КНЛУ. 2004. 278 с.
2. Бублик А. О. Досвід країн Західної Європи у викладанні іноземних мов на початковому етапі. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія: Філологічні науки. 2012. 14. С. 158–163.
3. Гончарук С. К. Вивчення англійської мови: проблеми й пошуки їх розв'язання. *Англійська мова та література*. 2012. 22/23. С. 2-5.
4. Гулько С. Новий підхід до вивчення англійської мови на початковому етапі. *Початкова школа*. 2011. 8. С. 32-34.
5. Захарченко А. О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі. *Англійська мова в початковій школі*. 2008. 1. С. 28-31
6. Кушніров М. О. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного

розвитку й гуманізму. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. 8. С. 348-356.

7. Мічуріна Т.В. Полілог як різновид мовленнєвої діяльності. *Англійська мова та література*. 2015. 4/5. С. 2–5
8. Роман С. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навчальний посібник. К. : Ленвіт. 2015. 208 с.

REFERENCES

1. Bihych, O. (2004). *Metodychna osvita maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy pochatkovoyi shkoly* [Methodical education of the future foreign language teacher of primary school]: monohrafiya. K. : VTS KNLU. 278 s. [in Ukrainian]
2. Bublik, A. O. (2012). *Dosvid krayin Zakhidnoyi Yevropy u vykladanni inozemnykh mov na pochatkovomu etapi* [Experience of Western European countries in teaching foreign languages at the initial stage]. *Visnyk Luhans'koho natsional'noho universytetu im. T. Shevchenka. Seriya: Filolohichni nauky*. 14. S. 158–163. [in Ukrainian]
3. Honcharuk, S. K. (2012). *Vyvchennya anhliys'koyi movy: problemy u poshuky yikh rozv'yazannya* [Learning English: problems and the search for their solution]. *Anhliys'ka mova ta literatura*. 22/23. S. 2-5. [in Ukrainian]
4. Hun'ko, S. (2011). *Novyy pidkhid do vyvchennya anhliys'koyi movy na pochatkovomu etapi* [A new approach to learning English at the initial stage]. *Pochatkova shkola*. 8. S. 32-34. [in Ukrainian]
5. Zakharchenko, A. O. (2008). *Osoblyvosti orhanizatsiyi navchannya anhliys'koyi movy na rann'omu etapi* [Peculiarities of the organization of English language learning at an early stage]. *Anhliys'ka mova v pochatkoviyi shkoli*. 1. S. 28-31. [in Ukrainian]
6. Kushnirov, M. O. (2014). *Suchasni pidkhody do navchannya inozemnoyi movy: oriyentatsiya na tsinnosti osobystisnoho rozvytku y humanizmu* [Modern approaches to learning a foreign language: focus on the values of personal development and humanism]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*. 8. S. 348-356. [in Ukrainian]
7. Michurina, T.V. (2015). *Poliloh yak riznovyd movlennyevoyi diyal'nosti* [Polylogue as a type of speech activity]. *Anhliys'ka mova ta literatura*. 4/5. S. 2–5. [in Ukrainian]
8. Roman, S. (2005). *Metodyka navchannya anhliys'koyi movy u pochatkoviyi shkoli* [Methods of teaching English in primary school]: navchal'nyy posibnyk. K. : Lenvit. 208 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БІЛИНСЬКА Христинна Валеріївна – доктор філософії, доцентка кафедри іноземних мов для природничих факультетів, факультет іноземних мов, Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: дидактичні особливості викладання іноземної мови в закладах вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BILYNSKA Khrystyna Valeriivna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Sciences Faculty of Foreign Languages Ivan Franko National University of Lviv.

Scientific interests: didactic features of teaching a foreign language in higher educational institutions.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2024 р.